

ТЕМА 1. Международна обстановка. Структуриране на работата с деца и за деца на световно, международно, европейско и чуждестранно ниво

Видове международни организации, свързани с работата с деца и за деца

Тематичен обхват и отговорности на отделните международни организации

Структуриране на системата за деца в други държави – общ обзор

I: ООН

I.1. СЗО - Световната здравна организация е специализирана агенция на нации ООН, която функционира като координиращ орган на международното здравеопазване. Има следните програми и проекти свързани с децата:

- ✓ Отговорност за здравето на жените и децата;
- ✓ Стандарти свързани с растежа на децата;
- ✓ Детското здраве и околната среда;
- ✓ Комисия за борба с наднорменото тегло при децата
 - Ad hoc група за наука и факти
 - Ad hoc група за изпълнение, мониторинг и отчетност;
- ✓ Основни лекарства за децата;
- ✓ База данни на СЗО относно растежа на децата и недохранването;
- ✓ Здравословна среда за децата;
- ✓ Здраве за майките, новородените и подрастващите;
- ✓ Партньорство относно здравето на майките, новородените и децата.

I.2. ВКБООН - Върховен комисар на ООН за бежанците - Почти половината от бежанците в световен мащаб са деца. ВКБООН се стреми да осигури закрила на всички деца и да обърне внимание на специалните им потребности, за да гарантира тяхната безопасност, развитие и благосъстояние и да им върне детството. Особено уязвима група са непридружените деца: през дългото и често опасно пътуване те са били разделени от семейството си или са били изпратени сами с организатори на незаконни пътувания. Някои са останали сираци още в

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ "ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ"

родината си. Травматичните преживявания, бедността, липсата на образование, от която повечето от тях са страдали в родината си, заедно с трудностите и опасността на пътуването, ги прави още по-уязвими.

Службата е осъществила следните изследвания и доклади тясно свързани с правата на детето:

- ✓ "Здрави и невредими: какво могат да направят държавите, за да гарантират зачитането на най-добрия интерес на непридружените и разделени от семействата си деца в Европа," ВКБООН/УНИЦЕФ, октомври 2014 г.
- ✓ „Дърветата се клатят само от вятъра: Проучване на непридружените афгански деца в Европа“, юни 2010 г.

I.3. ВКПЧООН - Върховен комисар по правата на човека към ООН - Комитетът за правата на детето към ООН е орган от 18 независими експерти, които наблюдават прилагането на Конвенцията за правата на детето от нейните страни. Той също така следи за прилагането на два незадължителни протокола към Конвенцията за участие на деца във въоръжени конфликти и за продажба на деца, детска проституция и детска порнография. На 19 декември 2011 г. Общото събрание на ООН одобри трети факултативен протокол за комуникационната процедура, който ще позволи на отделните деца да подават жалби относно конкретни нарушения на техните права съгласно Конвенцията и първите ѝ два незадължителни протокола. Протоколът влезе в сила през април 2014 г. Членовете на Комитета се избират от държавите-страни на Конвенцията измежду своите граждани и служат в лично качество, като се обръща внимание на справедливото географско разпределение, както и на основните правни системи. Към момента Г-жа Велина Тодорова е член на Комитета.

I.4. ЮНЕСКО - специална организация на ООН, учредена на 16 ноември 1945 г., за да насърчава сътрудничеството между нациите в областта на образованието, науката, културата и комуникациите. Чрез такива кооперативни усилия, ЮНЕСКО се надява да насърчи универсалното зачитане на справедливостта, законите, човешките права и основните свободи. Мотото на организацията гласи, че „мирът е създаден, не за да се нарушава, а за да подпомага интелектуалната и нравствената солидарност на човечеството“. Целта на организацията е да изгради мира в умовете на хората чрез образованието, науката, културата и комуникациите. Членове на организацията са 193 държави. Главният щаб се намира в Париж, ръководи различни образователни, научни и културни програми. България се присъединява към ЮНЕСКО на 17 май 1956 г.

I.5. УНИЦЕФ - Детският фонд на обединените нации или УНИЦЕФ е създаден на 11 декември 1946 г. от Общото събрание на ООН, за да осигурява спешна помощ, храна и здравни грижи за децата, пострадали от Втората световна война. През 1953 г. УНИЦЕФ става неразделна част от системата на Организацията на обединените нации и името му бива съкратено от United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF). След промяната на името, продължава да се използва възприетия акроним UNICEF (УНИЦЕФ). Седалището на УНИЦЕФ е в Ню

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ "ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ"

Йорк (САЩ). Главна цел на УНИЦЕФ е да помага на децата на човечеството по отношение на изхранването им, опазване на здравето им, а също така по отношение на просветата. Организацията действа в целия свят.

Първоначално УНИЦЕФ има за цел да оказва помощ на децата, живеещи в трудните следвоенни условия, чрез доставка на лекарства, дрехи, храни и пр. След 1953 г., когато УНИЦЕФ става неразделна част от системата на ООН, обсегът значително се разширява. Към задачите се включва широка хуманитарна дейност в развиващите се страни, в т.ч. медицинска и просветна дейност в полза на майките и децата от тези страни. За тази дейност УНИЦЕФ става лауреат на Нобеловата награда за мир през 1965 г.

II: ЕК – Европейската комисия е изпълнителният орган на Европейския съюз. Главната ѝ роля е да определя цели и приоритети за действие, да предлага закони на Парламента и Съвета, да управлява и прилага политиките на ЕС и бюджета, да налага спазването на европейското право (заедно със Съда на ЕС) и да представя ЕС извън Европа. Комисията управлява и ежедневната дейност на Съюза: прилагане на политиките, изпълнение на програмите, разходване на средствата и др. Комисията работи подобно на правителствен кабинет, състоящ се от 28 члена – по един от всяка държава-членка.

II.1. неформалната експертна група по правата на детето към ЕК

II.2. неформалната експертна група по правата на децата мигранти към ЕК

Експертните групи са създадени за да се установи по-тясно сътрудничество между Комисията и държавите-членки по различни въпроси, свързани със защитата и насърчаването на правата на детето. Да подкрепят усилията на държавите-членки относно гарантирането на зачитане на правата на детето, чрез улесняване на обмена на информация, опит и добри практики сред и между националните органи, отговарящи за защитата и насърчаването на правата на детето. Експертните групи следват целите заложи в Европейската стратегия по правата на детето (COM(2006) 367 от 4.07.2006 г.

III: СЕ - Съветът на Европа (СЕ) е политическа международна организация на страните от Европа (т.нар. „Голяма Европа“ – 47 страни членки, за разлика от 28 страни членки на Европейския съюз), която работи за целите на европейската интеграция. Организацията насърчава сътрудничеството между всички държави в Европа в областта на правото, човешките права, демократичното развитие и културното сътрудничество. В организацията членуват 47 държави с 800 милиона души население и тя е напълно самостоятелен орган, съществуващ отделно от ЕС. За разлика от ЕС, Съветът на Европа няма правомощия да създава закони. Двете организации споделят общ флаг и химн.

Два от най-известните органа на Съвета на Европа са Европейският съд по правата на човека, който прилага Европейска конвенция за защита правата на човека и основните свободи и Съветът на европейската фармакопея, който

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ "ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ"

залага стандартите за фармацевтичните продукти в Европа. Съветът на Европа е създадал множество стандарти, харти и конвенции, които улесняват сътрудничеството между европейските държави.

Най-важните органи на Съвета на Европа са Комитетът на министрите, съставен от министрите на външните работи на всички държави-членки, Парламентарната асамблея, съставена от представители на парламентите на държавите-членки и Генералният секретар, който оглавява секретариата на Съвета на Европа. Комисарят по човешките права в рамките на съвета има задача да спомага за спазването на човешките права.

Седалището на Съвета на Европа е разположено в Страсбург, Франция. Официалните езици са английски и френски език. Комитетът на министрите и Парламентарната асамблея използват за работни езици също немски, италиански и руски език.

III.1. Комитета „Ланзароте“ (Lanzarote Committee) – създаден, за да следи за ефективното прилагане на Конвенцията на Съвета на Европа за закрила на децата срещу сексуална експлоатация и сексуално насилие (България е страна по Конвенцията от 02.11.2011 г.). Срещите на този комитет целят да се проследи правилното прилагане на Конвенцията, обмен на добри практики и обмен на информация между държавите – страни по Конвенцията. Комитетът прави крайна оценка въз основа на информацията, предоставена от националните органи за закрила на детето. 2 предстоящи срещи през 2018 г., съответно на 20-22 юни и 7-9 ноември 2018 г. България е член на този Комитет, с квота на Министъра на Правосъдието, но чрез реалното участие на експерт на Държавната агенция за закрила на детето.

III.2. Ad hoc Комитета по правата на детето (CAHENF) - създаден от Комитета на министрите. Задълженията му за новия мандат (1 януари 2018 г. - 31 декември 2019 г.) включват наблюдение върху прилагането на Стратегията на Съвета на Европа за правата на детето 2016-2021 (Софийската стратегия); да се увери, че във всички релевантни Комитети и органи за правата на детето се насърчава дейността свързана с правата на детето; да обменя добри практики и опит с държавите-членки, свързани с обсега на Стратегията на правата на детето 2016-2021; да бъде подготвен да разработва законодателство, политики, практики, обучения и всякакви релевантни по темата материали, за да подкрепя прилагането на международните стандарти, включително Конвенция на ООН за правата на детето, стандартите на Съвета на Европа свързани с правата на детето на национално ниво както и устойчиво развитие на целите заложи в Програма 2030 по отношение на правата на детето; Съветва и консултира Комитета на министрите и Генералния секретар; Съветва и консултира по приоритетните области за развитие на дейностите за сътрудничество в областта на правата на детето; Следва дейността на Комитета „Ланзароте“; Изпълнява задачите си като зачита гледната точка и работи в перспектива за изграждане на сплотени общества; Разглежда прилагането на препоръките на Комитета на министрите; Поддържа сътрудничество с органите на ООН, особено Комитета на ООН по

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ "ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ"

правата на децата, Европейския съюз и други релевантни международни организации и гражданското общество.

Комитетът насърчава популяризирането на стандартите на Съвета на Европа на международно ниво: върху правата на детето в контекста на миграцията; отговорите на насилието срещу деца; политики за реализиране на правата на детето. 2 предстоящи срещи през 2018 г.: на 21-23 март и 16-18 октомври 2018 г.

IV: МОТ

Международна организация на труда (МОТ) - подкрепя правата на децата като се бори с детския труд чрез Международната програма относно елиминирания на детския труд (ИРЕС). България е взела участие по линия на тази програма и има издадени две публикации съдържащи изпълнението на проекта.

V: ДРУГИ

V.1. Европейска агенция за фундаментални права – FRA е независим орган на ЕС, който се финансира от бюджета на Съюза. Основната задача на агенцията е да предоставя подкрепа и специализирани познания относно основните права на институциите и държавите членки на ЕС. Част от дейността на FRA е свързана с организиране на срещи в по-малък състав с правителствени експерти и други заинтересовани страни в подкрепа на последващите действия по констатациите от своите изследвания. На тези срещи се събират знания и се посочват обещаващи практики, които могат да помогнат за справяне със специфични предизвикателства в областта на основните права. Агенцията има социално изследване в областта на правата на детето – "Децата и правосъдието".

V.2. Специален представител на генералния секретар на ООН по въпросите на насилието срещу деца – Работи тясно със Съвета на Европа; Европейския съюз; Правителствени структури

V.3. Специален докладчик относно търговията с деца, детска проституция и детска порнография - Специалният докладчик има четири основни дейности, а именно посещения на страни, изпращане на индивидуални жалби, писане на тематични доклади и повишаване на осведомеността относно насърчаването и защитата на права на децата.

V.4. Европейска мрежа на Омбудсманите за деца (ENOC) - Европейската мрежа на омбудсманите за деца е нестопанска асоциация на независимите институции за детски права. Дейността е свързана с улесняване насърчаването и защитата на правата на децата, както е формулирано в Конвенцията на ООН за правата на детето. ENOC се стреми да установи връзки и да обменя информация и стратегии с независими институции за правата на детето - омбудсмани за деца, комисари за деца или центровете по правата на детето в националните институции или службата на омбудсмана. ENOC е създадена на среща в Норвегия през 1997 г., от 10 институции заедно с УНИЦЕФ (Офисът на УНИЦЕФ за Западна Европа в Женева е осигурил Секретариат на ENOC за първите

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ "ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ"

10 години). ENOC решава да създаде постоянен независим секретариат в Страсбург, където му е предложено място за настаняване от страна на Съвета на Европа. Работата е частично обезпечена с финансиране от Европейската комисия. ENOC има наблюдателни функции към CAHENF и е поканен да участва в срещите на Комитета. Към момента на сайта на ENOC като член на асоциацията стои името на Г-жа Мая Манолова – Омбудсман на РБ. Въпреки, че е нестопанска организация ENOC има частично финансиране от Европейската комисия, има офис за Секретариата в Страсбург в Съвета на Европа, има подкрепата на УНИЦЕФ и участва в срещите на CAHENF. Това прави ENOC мрежа с по-особен статут.

V.5. ASEM – АСЕМ – е форма на диалог между правителствата на 53 европейски и азиатски държави, като в тази форма на контакти се включва и азиатско-тихоокеанския секретариат на Европейския съюз.

V.6. ASEF – АСЕФ - Фондация „Азия-Европа“ (АСЕФ) е създадена през февруари 1997 г. от държавите-членки на АСЕМ и до днес остава единствената официално постоянно действаща институция на държавите от АСЕМ. Секретариатът на Фондация „Азия-Европа“ се намира в Сингапур, а дейностите, подпомагани от фондацията се финансират от вноските на държавите-членки, партньори в АСЕМ. Голяма част от проектите на АСЕФ се подпомагат финансово и от граждански организации, публични институции и бизнес организации, с които фондацията работи. От своето създаване, АСЕФ е ангажирала в различни проекти над 17 000 души от Азия и Европа. Дейностите и проектите на АСЕФ са в областите култура, икономика, образование, управление, здравеопазване и обществено здраве, и устойчиво развитие.

Основните международни актове могат да бъдат класифицирани в 4 основни категории:

1. Актове, съдържащи уредба относно масовите нарушения на правата на човека - напр. насочени към предотвратяване на престъпленията геноцид, апартейд, военните престъпления и други престъпления против човечеството.
2. Актове, уреждащи правата на отделни категории индивиди - бежанци, апатриди, лица без гражданство.
3. Актове, уреждащи правата на човека по време на въоръжен конфликт.
4. Актове, уреждащи правата на жените и децата.

Уредбата на съответните национални централни координационни органи по закрила на детето е индивидуален избор на всяка държава. В много от държавите тази роля се отрежда на определено Министерство – най-често Министерство на благосъстоянието; Министерство на младежта; Министерство на социалните въпроси; Министерство на вътрешните работи. В 17 държави са създадени централни органи по подобие на Държавната агенция за закрила на

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ "ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ"

детето. Във всички държави, централният координационен орган е създаден в рамките на изпълнителната власт, на максимално високо правителствено ниво.

БИБЛИОГРАФИЯ:

1. Наръчник за координация на институциите отговорни за процесите на интеграция на имигрантите в българското общество
2. Европейската стратегия по правата на детето COM(2006) 367 от 4.07.2006 г.
3. www.coe.int
4. www.unicef.bg
5. <http://www.unesco-bg.org>
6. <https://ec.europa.eu>
7. <http://www.who.int/en/>
8. ilo.org
9. www.asef.com
10. <http://www.aseminfoboard.org>